

BIỆN PHÁP QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC KỸ NĂNG SỐNG CHO HỌC SINH CÁC TRƯỜNG TIỂU HỌC HUYỆN LAI VUNG, TỈNH ĐỒNG THÁP

• Đỗ Thị Thu Ba^(*)

Tóm tắt

Trên cơ sở nghiên cứu thực trạng quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh các trường tiểu học huyện Lai Vung, tỉnh Đồng Tháp, bài báo đề xuất biện pháp khắc phục hạn chế quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh tiểu học tại địa bàn nghiên cứu.

Từ khóa: Kỹ năng sống, giáo dục kỹ năng sống, học sinh trường tiểu học, biện pháp quản lý.

1. Đặt vấn đề

Trong xu thế hội nhập quốc tế về giáo dục, việc bảo tồn, phát triển văn hóa truyền thống là một trong những vấn đề được đặc biệt quan tâm ở tất cả các quốc gia. Nhận thức được tầm quan trọng của vấn đề này, Bộ Giáo dục và Đào tạo (GD&ĐT) đưa vào chương trình giáo dục học đường một số nội dung giáo dục mới, cụ thể ngày 28 tháng 02 năm 2014 Bộ GD&ĐT ban hành Thông tư số 04/2014/TT-BGDĐT Quy định quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống (GDKNS); sau đó ngày 28 tháng 01 năm 2015, Bộ GD&ĐT cũng có Công văn số 463/BGDĐT-GD&ĐT hướng dẫn triển khai thực hiện GDKNS tại các cơ sở giáo dục mầm non (GDMN), giáo dục phổ thông, giáo dục thường xuyên và giáo dục chuyên nghiệp.

Trên thực tế những năm qua tất cả ngành học, cấp học đã tích cực đưa hoạt động bồi dưỡng những kỹ năng sống vào giảng dạy, đối với các trường tiểu học huyện Lai Vung không phải là ngoại lệ; căn cứ kết quả nghiên cứu tại các trường tiểu học huyện Lai Vung, tỉnh Đồng Tháp, bài báo phân tích thực trạng GDKNS cho học sinh (HS) và thực trạng quản lý hoạt động này, trên cơ sở đó đề xuất biện pháp nâng cao chất lượng GDKNS góp phần bồi dưỡng nhân cách cho HS của địa phương.

2. Hoạt động GDKNS và quản lý hoạt động GDKNS cho HS tiểu học

2.1. Hoạt động GDKNS cho HS tiểu học

2.1.1. Đặc điểm tâm sinh lý của HS tiểu học

HS tiểu học từ 6 đến 11 tuổi tiếp tục tham gia các hoạt động của tuổi mầm non. Đặc điểm tâm sinh lý của HS tiểu học: khả năng nhận thức phát triển nhanh chóng nhờ hoạt động học tập; đời sống

cảm xúc, tình cảm chiếm ưu thế hơn và chi phối mạnh mẽ đến các hoạt động, nhận thức của trẻ; tính hồn nhiên, vui tươi hướng về những cảm xúc tích cực; hay bắt chước những người gần gũi, có uy tín với trẻ (cha mẹ, thầy cô, bạn bè); hành vi ý chí chưa cao, bản tính hiếu động, khó kiềm chế, kém tự chủ nên dễ phạm lỗi, nhất là đối với các yêu cầu có tính nghiêm ngặt, đòi hỏi sự tập trung cao độ, gây căng thẳng.

2.1.2. Hoạt động GDKNS cho HS tiểu học

Có nhiều định nghĩa về kỹ năng sống, trong đó phổ biến là kỹ năng sống để chỉ bao gồm một loạt các kỹ năng cụ thể, cần thiết cho cuộc sống hằng ngày; bản chất kỹ năng sống là kỹ năng quản lý bản thân và kỹ năng xã hội cần thiết để cá nhân hoạt động, học tập và làm việc hiệu quả. Hiểu cách khác, *kỹ năng sống là khả năng làm chủ bản thân của mỗi người, khả năng ứng xử phù hợp với những người khác và với xã hội, khả năng ứng phó tích cực trước các tình huống của cuộc sống.*

Theo đó, hoạt động GDKNS cho HS tiểu học được hiểu: Hoạt động GDKNS cho HS là hoạt động do các chủ thể giáo dục tổ chức theo kế hoạch, chương trình giáo dục nhà trường, nhằm hình thành và phát triển cho HS các kỹ năng, năng lực cá nhân để các em có khả năng làm chủ bản thân, khả năng ứng xử phù hợp với người khác và với xã hội, khả năng ứng phó tích cực trước các tình huống của cuộc sống nhằm đáp ứng yêu cầu giáo dục phổ thông. Điều này phản ánh: hoạt động GDKNS cho HS là hoạt động diễn ra trong nhà trường phổ thông; Hoạt động GDKNS cho HS có đầy đủ những đặc trưng chung của hoạt động giáo dục trong nhà trường phổ thông.

2.1.3. Sự cần thiết GDKNS cho HS tiểu học

Sự cần thiết GDKNS cho HS tiểu học thể

^(*) Trường Đại học Đồng Tháp.

hiện: Thúc đẩy sự phát triển nhân cách HS; Hiện thực hóa yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông; Giúp HS thích nghi với sự thay đổi của xã hội hiện đại; GDKNS cho HS tiểu học là xu thế chung ở các nền giáo dục nhiều nước trên thế giới. Hiện nay đã có trên 155 quốc gia và vùng lãnh thổ quan tâm đến việc đưa GDKNS vào nhà trường, trong đó có 143 nước đã đưa vào chương trình chính khóa ở cấp Tiểu học và Trung học.

2.2. Quản lý hoạt động GDKNS cho HS tiểu học

2.2.1. Hiệu trưởng quản lý hoạt động GDKNS cho HS tiểu học

Đối với hoạt động GDKNS cho HS tiểu học, hiệu trưởng với tư cách chủ thể quản lý nhà trường tập trung: Quản lý thực hiện mục tiêu hoạt động GDKNS; Quản lý thực hiện nội dung GDKNS; Quản lý thực hiện phương pháp hoạt động GDKNS; Quản lý thực hiện hình thức hoạt động GDKNS; Quản lý thực hiện sự phối hợp với gia đình và cộng đồng trong GDKNS và quản lý nguồn lực phục vụ hoạt động GDKNS cho HS tiểu học.

2.2.2. Nội dung quản lý hoạt động GDKNS cho HS tiểu học

Tiếp cận chức năng của quản lý, nội dung quản lý hoạt động GDKNS cho HS tiểu học như sau:

a. Lập kế hoạch hoạt động GDKNS cho HS tiểu học

Lập kế hoạch là công việc đầu tiên của quá trình quản lý. Để tiến hành lập kế hoạch hoạt động GDKNS cho HS tiểu học, chủ thể quản lý tiến hành những công việc sau đây: Xác định cơ sở pháp lý cho hoạt động GDKNS và tìm hiểu điều kiện thực tế của nhà trường; Xác định nội dung trọng tâm của việc lập kế hoạch: Các mục tiêu, chỉ tiêu; các giải pháp, biện pháp thực hiện; các nguồn lực...; Tiến trình xây dựng kế hoạch: Xác định các bước đi cụ thể tương ứng với những khoảng thời gian nhất định... trung cầu ý kiến của cán bộ quản lý, giáo viên; Ban hành kế hoạch hoạt động GDKNS cho HS tiểu học.

b. Tổ chức thực hiện kế hoạch hoạt động GDKNS cho HS tiểu học

Tổ chức thực hiện kế hoạch chính là giai đoạn hiện thực hóa những ý tưởng đã được nêu trong kế hoạch. Các công việc cơ bản gồm: Thành lập ban chỉ đạo; Phân công nhiệm vụ cho từng bộ phận,

từng thành viên; Xây dựng và ban hành các quy chế, nội quy, quy định, tiêu chuẩn, chế độ có liên quan đến hoạt động GDKNS; Phân bổ kinh phí và các điều kiện vật chất cho việc thực hiện kế hoạch; Thời gian để thực hiện từng hoạt động.

c. Chỉ đạo thực hiện kế hoạch hoạt động GDKNS cho HS tiểu học

Chỉ đạo thực hiện hoạt động GDKNS cho HS tiểu học là một hoạt động thường xuyên, liên tục và được tiến hành trong suốt cả năm học. Lãnh đạo nhà trường phải chỉ đạo tất cả các hoạt động của nhà trường trong đó có hoạt động GDKNS cho HS. Nội dung chỉ đạo phổ biến gồm các nội dung: Nâng cao nhận thức cho CBQL, GV, cha mẹ HS... về vai trò và tầm quan trọng GDKNS cho HS; Hướng dẫn mọi thành viên tích cực tham gia hoạt động GDKNS cho HS; Phát huy tinh thần trách nhiệm và xây dựng mối quan hệ đồng thuận về hoạt động và quản lý hoạt động GDKNS cho HS tiểu học; Huy động các nguồn lực đầu tư cho hoạt động GDKNS cho HS đạt hiệu quả; Động viên và biểu dương, khen thưởng các thành viên trong ngoài trường tích cực GDKNS cho HS.

d. Kiểm tra, đánh giá kết quả thực hiện hoạt động GDKNS cho HS tiểu học

Kiểm tra, đánh giá là khâu hết sức quan trọng trong quá trình quản lý. Công việc kiểm tra, đánh giá hoạt động GDKNS cho HS tiểu học bao gồm một số nội dung: Lập kế hoạch kiểm tra việc thực hiện kế hoạch hoạt động GDKNS cho HS tiểu học; Xây dựng được bộ tiêu chí phục vụ cho công tác kiểm tra, đánh giá; Xác định quy trình đánh giá, chuẩn bị phương tiện, công cụ kiểm tra đánh giá và tổ chức thực hiện công việc kiểm tra, đánh giá hoạt động GDKNS cho HS tiểu học; Kiểm tra kết quả hoạt động GDKNS thông qua kết quả rèn luyện của HS; Quá trình tổ chức kiểm tra, đánh giá cần đảm bảo nguyên tắc: tính xác thực, tính minh bạch, tính công bằng, đảm bảo độ tin cậy và nhất quán.

Ngoài bốn chức năng quản lý hoạt động GDKNS cho HS tiểu học trình bày trên đây cơ bản đảm bảo yêu cầu thực hiện quá trình quản lý; tuy nhiên, để góp phần nâng cao hiệu quả quản lý hoạt động GDKNS cho HS, chủ thể quản lý cần quan tâm đến: quản lý sự phối hợp các lực lượng tham gia hoạt động GDKNS và quản lý điều kiện vật chất đảm bảo hoạt động GDKNS cho HS tiểu học.

3. Thực trạng hoạt động GDKNS và quản lý hoạt động GDKNS cho HS các trường tiểu học huyện Lai Vung, tỉnh Đồng Tháp

3.1. Thực trạng hoạt động GDKNS cho HS các trường tiểu học huyện Lai Vung, tỉnh Đồng Tháp

3.1.1. Kết quả đạt được

Nhìn chung hầu hết CBQL, GV cho biết hoạt động GDKNS cho HS tiểu học là điều kiện tốt nhất để nâng cao tính tích cực hoạt động, rèn luyện nhân cách; là bộ phận gắn bó hữu cơ, thống nhất, toàn diện của quá trình sư phạm ở trường phổ thông; hoạt động GDKNS cho HS tiểu học có mục tiêu là củng cố và tiếp tục phát triển các năng lực: tự hoàn thiện, giao tiếp ứng xử, thích ứng, hợp tác cạnh tranh lành mạnh... Khẳng định giá trị của các nội dung GDKNS cho HS: kỹ năng giao tiếp, kỹ năng tự chăm sóc bản thân và các phương pháp GDKNS

được sử dụng hiệu quả như: phương pháp tiếp cận hướng vào người học và phương pháp lồng ghép vào các hoạt động ngoại khoá.

3.1.2. Một số hạn chế

Quá trình hoạt động GDKNS cho HS còn bộc lộ hạn chế: Một số CBQL, GV phản ánh còn không ít HS chưa thật sự tích cực học tập, rèn luyện hay còn nhiều HS bộc lộ thái độ thiếu đúng đắn về quan điểm nhân sinh, thế giới quan khoa học; bất cập khi thực hiện những kỹ năng như: kỹ năng giải quyết vấn đề, kỹ năng kiểm chế cảm xúc và làm chủ bản thân.

3.2. Thực trạng quản lý hoạt động GDKNS cho HS các trường tiểu học huyện Lai Vung, tỉnh Đồng Tháp

3.2.1. Hiệu trưởng quản lý hoạt động GDKNS cho HS các trường tiểu học huyện Lai Vung, tỉnh Đồng Tháp

Bảng 1. Kết quả Hiệu trưởng quản lý hoạt động GDKNS cho HS các trường tiểu học huyện Lai Vung, tỉnh Đồng Tháp

N= 140

STT	Nội dung hiệu trưởng quản lý hoạt động GDKNS cho HS	Kết quả thực hiện				ĐTB	Xếp hạng
		Tốt	Khá	TB	Kém		
1	Xây dựng đội ngũ tham gia hoạt động GDKNS có đủ phẩm chất và năng lực	59	49	23	9	3,13	1
2	Nâng cao nhận thức, bồi dưỡng năng lực cho đội ngũ GV về GDKNS	51	59	21	9	3,09	2
3	Tạo điều kiện GV sử dụng các phương pháp dạy học tích cực, tăng cường thực hành, rèn luyện KNS cho HS	49	51	21	19	2,93	3
4	Chủ động xây dựng kế hoạch, nội dung, chương trình, hình thức hoạt động GDKNS phù hợp với đối tượng	43	32	44	21	2,69	5
5	Xây dựng cơ chế phối hợp các lực lượng giáo dục... nhằm thực hiện hiệu quả GDKNS cho HS	44	41	34	21	2,77	4
Điểm trung bình chung						2,92	

Kết quả bảng 1 cho thấy hiệu trưởng quản lý hoạt động GDKNS cho HS các trường tiểu học huyện Lai Vung đạt mức độ thực hiện là khá (điểm trung bình chung là $2,92 > 2,51$ và $< 3,26$ theo quy ước).

3.2.2. Thực trạng thực hiện nội dung quản lý hoạt động GDKNS cho HS các trường tiểu học huyện Lai Vung, tỉnh Đồng Tháp

a. Thực trạng lập kế hoạch hoạt động GDKNS cho HS tiểu học

Kết quả khảo sát điểm trung bình chung các nội dung lập kế hoạch từ 3,28 đến 3,40 cho thấy kết quả thực hiện đánh giá là "Tốt". Điều này có ý nghĩa là khi các chủ thể quản lý lập kế hoạch quản lý hoạt động GDKNS cho HS cần phát huy chức năng này.

b. Thực trạng tổ chức thực hiện kế hoạch hoạt động GDKNS cho HS tiểu học

Kết quả tổ chức thực hiện kế hoạch hoạt động GDKNS có điểm trung bình chung là 3,12 ($> 2,51$

và < 3,26 theo quy ước) cho thấy thực trạng tổ chức thực hiện kế hoạch hoạt động GDKNS cho HS tiểu học huyện Lai Vung đánh giá là “Khá”.

c. Thực trạng chỉ đạo thực hiện kế hoạch hoạt động GDKNS cho HS tiểu học

Kết quả chỉ đạo thực hiện kế hoạch hoạt động GDKNS có điểm trung bình chung là 3,32 (> 3,26 theo quy ước) cho thấy thực trạng chỉ đạo thực hiện kế hoạch hoạt động GDKNS cho HS tiểu học huyện Lai Vung đánh giá là “Tốt”.

d. Thực trạng kiểm tra, đánh giá thực hiện hoạt động GDKNS cho HS tiểu học

Kết quả kiểm tra, đánh giá thực hiện kế hoạch hoạt động GDKNS có điểm trung bình chung là 2,90 (> 2,51 và < 3,26 theo quy ước) cho thấy thực trạng kiểm tra, đánh giá thực hiện kế hoạch hoạt động GDKNS cho HS tiểu học huyện Lai Vung đánh giá là “Khá”.

3.2.3. Đánh giá chung quản lý hoạt động GDKNS cho HS các trường tiểu học huyện Lai Vung, tỉnh Đồng Tháp

Nhìn chung công tác quản lý hoạt động GDKNS cho HS các trường tiểu học huyện Lai Vung cơ bản là đạt yêu cầu, có nhiều nội dung thực hiện mức độ “Khá” và “Tốt”; tuy nhiên, vẫn còn hạn chế và bất cập cần có biện pháp khắc phục, cụ thể dưới đây.

Có ý kiến cho rằng: Cần tăng cường vai trò của hiệu trưởng đối với công tác quản lý hoạt động GDKNS cho HS; Chú trọng đến 2 chức năng quản lý, như chức năng tổ chức và chức năng kiểm tra đánh giá, cụ thể: cần có nhiều nội dung tổ chức hoạt động GDKNS cho HS tiểu học ở huyện Lai Vung, nên xây dựng được bộ tiêu chí phục vụ cho công tác kiểm tra, đánh giá...; Đồng thời cần quan tâm đến việc quản lý sự phối hợp các lực lượng tham gia và quản lý điều kiện vật chất đảm bảo hoạt động GDKNS cho HS.

4. Biện pháp quản lý hoạt động GDKNS cho HS các trường tiểu học huyện Lai Vung, tỉnh Đồng Tháp

4.1. Nâng cao nhận thức của CBQL, GV, cha mẹ HS về sự cần thiết quản lý hoạt động GDKNS cho HS

Nội dung về thực trạng hoạt động và quản lý hoạt động GDKNS cho HS tiểu học trên đây cho thấy nhận thức của một số CBQL, GV, cha mẹ HS...

còn hạn chế; từ đó dẫn đến tổ chức thực hiện hoạt động và quản lý hoạt động GDKNS chưa đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ.

Cho nên biện pháp “Nâng cao nhận thức của CBQL, GV, cha mẹ HS về sự cần thiết quản lý hoạt động GDKNS cho HS” là nhằm khắc phục hạn chế về nhận thức của các lực lượng trong và ngoài nhà trường đối với hoạt động và quản lý hoạt động GDKNS; tiếp tục làm cho CBQL, GV, cha mẹ HS... hiểu biết sâu sắc sự cần thiết quản lý hoạt động GDKNS cho HS cấp tiểu học.

4.2. Thành lập bộ phận quản lý hoạt động GDKNS và bồi dưỡng năng lực cho thành viên tham gia hoạt động GDKNS cho HS

Tương tự biện pháp trên, kết quả khảo sát thực trạng hoạt động và quản lý hoạt động GDKNS cho thấy, để tiến hành tổ chức các hoạt động giáo dục HS nói chung, GDKNS cho HS nói riêng, lãnh đạo các cơ sở giáo dục đã quan tâm xây dựng bộ phận giúp lãnh đạo trường thực hiện các chức năng quản lý và trong quá trình thực hiện nhiệm vụ năm học, nhà trường đề cử GV trực tiếp tham gia hoạt động GDKNS cho HS được bồi dưỡng chuyên môn, nghiệp vụ về hoạt động giáo dục này. Vì vậy, biện pháp “Thành lập bộ phận quản lý hoạt động GDKNS và bồi dưỡng năng lực cho thành viên tham gia hoạt động GDKNS cho HS” vừa rất cần thiết vừa đáp ứng yêu cầu thực tiễn hoạt động giáo dục HS các trường tiểu học huyện Lai Vung, tỉnh Đồng Tháp.

4.3. Thường xuyên thực hiện kiểm tra, đánh giá và động viên khen thưởng kịp thời cá nhân đạt thành tích hoạt động GDKNS cho HS

Trong hoạt động GDKNS cho HS, kiểm tra đánh giá là khâu cuối cùng và bắt buộc phải thực hiện của lãnh đạo nhà trường, góp phần tạo lập các mối liên hệ ngược, thường xuyên và bền vững giúp CBQL thực hiện tốt chức năng quản lý của mình.

Do đó, mục tiêu của biện pháp là: HS nhìn thấy rõ hơn mặt mạnh, mặt yếu của bản thân để từ đó vươn lên; Giúp GV tự rèn luyện nghiệp vụ sư phạm; Giúp CBQL nắm bắt kết quả giáo dục, thấy được những mặt mạnh, mặt hạn chế, những việc đã làm được và chưa làm được trong việc tổ chức thực hiện hoạt động GDKNS cho HS. Từ đó tìm ra nguyên nhân và có hướng điều chỉnh, khắc phục

để hoạt động GDKNS ngày càng thu được những kết quả tốt đẹp hơn, đáp ứng được yêu cầu đặt ra.

5. Kết luận

Kết quả nghiên cứu lý luận và thực tiễn hoạt động cũng như quản lý hoạt động GDKNS cho HS có thể có nhiều biện pháp vừa phát huy kết quả đạt được, vừa khắc phục những hạn chế. Trong phạm vi bài báo, tác giả đề xuất ba biện pháp cơ bản về quản lý hoạt động GDKNS cho HS các trường tiểu

học huyện Lai Vung, tỉnh Đồng Tháp, mỗi biện pháp đều có tác động tích cực đến một mặt của hoạt động quản lý. Trong thực tiễn quản lý không có biện pháp nào là tối ưu, vì vậy trong quá trình triển khai biện pháp quản lý hoạt động GDKNS cho HS trong thời gian tới cần tiếp cận quan điểm toàn diện, lịch sử - cụ thể và quan điểm phát triển nhằm nâng cao chất lượng hoạt động GDKNS cho HS tại địa phương huyện Lai Vung, tỉnh Đồng Tháp./.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Nguyễn Thanh Bình (2013), *GDKNS cho HS phổ thông*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [2]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2013), *Tài liệu tham khảo GDKNS cho HS tiểu học - Tài liệu hướng dẫn GV HS tiểu học - Tài liệu hướng dẫn GV*.
- [3]. Bùi Hiền (2001), *Từ điển Giáo dục học*, NXB Từ điển Bách khoa.
- [4]. Trần Kiểm (2008), *Những vấn đề cơ bản của khoa học quản lý giáo dục*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [5]. Nguyễn Thị Mỹ Lộc, Đinh Thị Kim Thoa, Bùi Thị Thúy Hằng (2010), *Giáo dục giá trị sống và kỹ năng sống cho HS tiểu học*, Tài liệu dành cho GV tiểu học, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.

MEASURES TO MANAGING LIFE SKILL EDUCATION TO PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN LAI VUNG DISTRICT, DONG THAP PROVINCE

Summary

On the current investigation of managing life skill education to primary school students in Lai Vung district, Dong Thap province, the paper proposes measures to improve this task in the local area.

Keywords: Life skill, life skill education, primary school students, management measures.

Ngày nhận bài: 07/5/2019; Ngày nhận lại: 20/5/2019; Ngày duyệt đăng: 30/5/2019.